

CARACTERISTICILE SPECIFICE COMUNITĂȚILOR RURALE DIN MUNȚII APUSENI

*Lect.univ.dr. MONICA ANGELA BARA, Universitatea "1 Decembrie 1918" Alba Iulia
Prof. IP MARIA LUDUȘAN, Școala Lunca, Valea Lungă, Alba*

ABSTRACT: *Characteristics of rural communities in the Apuseni Mountains. In this paper we aim to highlight some of the features that are found in rural area in the Apuseni Mountains. Apuseni Mountains was declared as "disadvantaged area" due to the closure of mines, employing most people in the area. Effects consist of depopulation and aging. Urgent action is needed from the government, to save from extinction rural communities in the area.*

Keywords: *rural area, disadvantaged area, depopulation, aging.*

Problemele comunităților din Munții Apuseni au fost, încă de la începuturile sociologiei rurale românești, un perpetuu obiect de studiu.

Școala sociologică de la București a avut un rol important în impulsionarea cercetărilor în zonă, prin investigațiile realizate în anul 1937 în satul Vidra.

Realitățile din satele Munților Apuseni în perioada interbelică transpar din studiile cu caracter monografic, sub imperiul curentului Școlii condusă de D. Gusti, și sociografic ale lui I. Clopoțel (Negru, 2003).

În anii regimului comunist, o amplă campanie de investigare în Apuseni este derulată sub conducerea lui I. Aluaș, în 1980, la comanda factorilor politici, cu scopul susținerii proiectului "sistematizării teritoriale".

A rezultat, astfel, o lucrare cuprinzătoare, realizată pe riguroase baze sociologice, din care reies două probleme majore ale satelor din Apuseni, declinul demografic și cel economic (Vedinaș, 1999).

Asemenea acestor studii, analiza actualilor caracteristici și a evoluției comunităților rurale din zona Munților Apuseni trebuie să se circumscrie în analiza caracteristicilor și evoluției întregii comunități rurale din România.

În urma Hotărârii nr.813 din 1999, zona Munților Apuseni, din județul Alba (fig. 1), a fost declarată zonă defavorizată datorită

zonelor miniere existente aici.

Zonele miniere au fost nu de mult o „mină de aur” pentru acești oameni deoarece cei mai mulți dintre ei lucrau în acest sector.

Odată cu închiderea exploatărilor miniere de metale neferoase a crescut numărul de șomeri și cei mai mulți dintre aceștia s-au orientat spre alte localități care puteau oferi locuri de muncă.

Astfel, aceste zone vor deveni, în timp, zone nepopulate sau cu un număr mare de persoane în vârstă, singure.

De multe ori, persoanele în vârstă din aceste zone sunt ajutate de comunitatea din care fac parte, statul implicându-se mai puțin în rezolvarea problemelor lor sociale. Lipsa pensiilor, pensii foarte mici de agricultori, distanțele mari dintre centrele de comună și satele aparținătoare, vârsta înaintată, problemele de sănătate, lipsa personalului medical specializat, lipsa minimumului de confort (curent, apă, gaz) sunt doar o parte din problemele evidente, care generează cele mai multe probleme sociale în aceste zone.

În ultimii ani, instituțiile guvernamentale ca și cele nonguvernamentale au început să analizeze aceste cauze și să încerce reabilitarea zonei Munților Apuseni prin găsirea alternativelor la minerit sau a altor activități aducătoare de venit care se realizau în aceste zone.

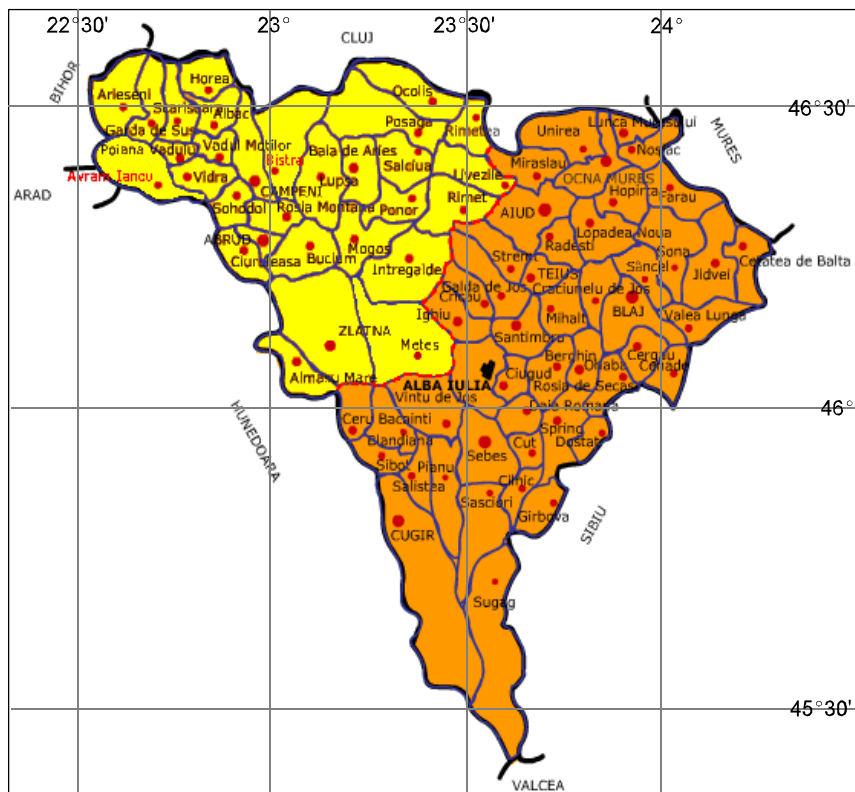

Fig. 1. Harta administrativă a judeţului Alba cu delimitarea “zonei defavorizate”

Zona Munţilor Apuseni a fost, de multe ori, ignorată de autorităţi, fiind considerată întotdeauna o zonă cu mare potenţial, atât economic cât şi social dar, din studiile realizate până în prezent, s-a dovedit că această zonă necesită o mai mare atenţie, deoarece au început să apară atât probleme economice cât şi sociale.

Astfel, pentru alternativa în minerit s-a încercat găsirea unor investitori capabili să dezvolte o activitate economică aducătoare de locuri de muncă iar pentru exploatarea lemnului, o altă activitate tradiţională din această zonă, s-a încercat construirea pensiunilor agroturistice, sprijinirea locuitorilor prin programele SAPARD, FRDS, etc.

De asemenea, Legea asistenţei sociale pentru vârstnici, aprobată în anul 2003, stipulează faptul că statul şi societatea civilă

trebuie să colaboreze strâns pentru a lua măsuri menite să prevină, să limiteze sau să înlăture efectele temporare şi permanente ale evenimentelor care pot cauza exclusiunea socială a vârstnicilor şi a altor categorii aflate în nevoie.

Situaţia vârstnicilor care şi-au pierdut autonomia poate fi problematică. Pierderea capacităţilor funcţionale duce la limitarea opţiunilor şi blocajul negocierilor cu beneficiarul direct.

În schimb, există o largă categorie de vârstnici care au ieşit de pe piaţa muncii fără să înregistreze declin funcţional. Este vorba de eşaloane de pensionari tineri rezultate ca urmare a politicii naţionale de reducere a ratei şomajului, ceea ce a făcut ca numărul pensionarilor din România să se dubleze în 10 ani de la începutul tranziţiei, atingând în anul 2000 cifra de 4,4 milioane.

Pe de altă parte, pensionarea s-a soldat cu deteriorarea standardului de viață al pensionarilor, în mod special pentru vârstnicii de peste 65 de ani, care sărăcesc mai rapid. Conform Planului Național Antisărăcie și Promovare a Incluziunii Sociale, 2004 – 2008, se înregistrează o creștere îngrijorătoare a sărăciei severe la această grupă de vârstă.

Lipsa oportunităților de participare la viața comunității transformă rapid un capital uman consistent în destinatari pasivi ai serviciilor sociale.

Depopularea Munților Apuseni se datorează sporului natural negativ care, în anul 1984, a depășit limitele așteptărilor: -2,7%, iar în anul 1991 a atins cea mai joasă limită posibilă: -3,5%.

Amplitudinea acestui fenomen are repercusiuni grave asupra structurii demografice de moment, dar mai ales a celei de perspectivă, cât și asupra depopulării (în termeni locali „pustiirea”) satelor, și așa cu puțini locuitori, majoritatea trecuți de vârstă a doua sau foarte în vârstă, întoarcerea la vatră nemaî fiind posibilă datorită lipsei motivației întoarcerii.

Satele aflate departe de axa drumului principal oferă imaginea sumbră a unor locuri părăsite, lipsite de prezența omului care să le umanizeze și să lucreze pământul pentru a le da viață (fig. 2).

Zona Munților Apuseni sau Țara Moților, cu pământ și istorie bogate, cu oameni blânzi, dar mândri de trecutul lor, a atras de timpuriu atenția multor cercetători.

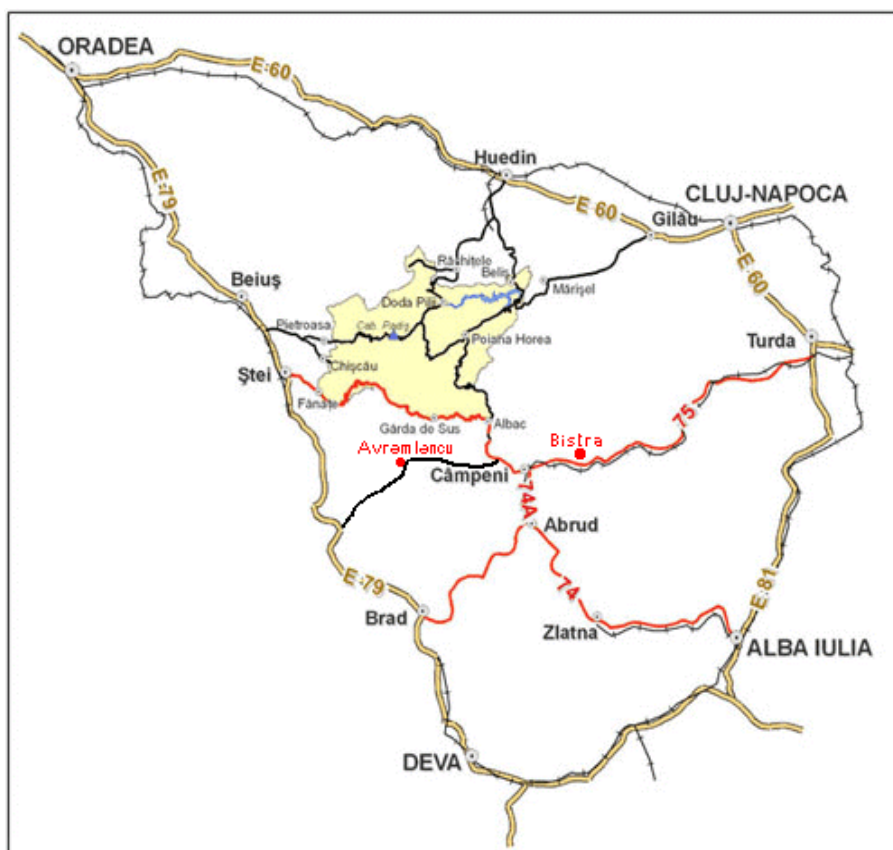

Fig. 2. Accesul populației spre cele mai semnificative orașe

Pe unii i-a atras istoria bogată a acestor locuri, mișcările sociale din anii 1784 și 1848-1849, datorate nedreptăților de tot felul venite de la Curtea imperială de la Viena, pe alții farmecul pitoresc al munților sau, mai ales, dorința cunoașterii vieții moșilor în satele și crângurile lor.

Ceea ce constată Nicolae Iorga venind dinspre Deva în anul 1905 ca să ajungă la Vidra de Sus (astăzi Avram Iancu), ar fi putut constata oricare alt istoric, geograf și călător escaladând munții și din alte direcții,

fiindcă „*aceleași zguduitoare aduceri aminte, aceleași stânci înroșite în sânge, aceleași locuri de pândă și același vuiet al pădurilor de brad te întâmpină de oriunde ai veni*”.

Dar „*O adâncă tristețe ți se cuibărește în suflet ori de câte ori le privești, știindu-le altădată pline de ogoare și căpițe de fân și oameni trudind să dea rodnicie pământului, dornici să scoată roade și din „piatră sacă*” (I. Mărginean, 1993).

BIBLIOGRAFIE

1. Ludușan, N., Dimen, L.(2006), *Geografia Județului Alba*, Ed. Aeternitas, Alba Iulia.
2. Miftode, V., (coord.)(2002), *Populații vulnerabile și fenomene de auto-marginalizare. Strategii de intervenție și efecte adverse*, Editura Lumen, Iași.
3. Stremțan, F. (Coord.) (2006), *Noi filiere economice în Munții Apuseni*, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca.
4. Șandor, T., (2003), *Munții Apuseni, cetatea rezistenței românești*, Editura Imprimeria Ardealul, Cluj-Napoca.
5. Vedinaș, T., (1999), *O monografie regională: Munții Apuseni*, în Revista de cercetări sociale, nr. 3, Bucuresti.
6. Tesliuc, E., Chirca, C., (1999), *Analiza dezvoltării rurale în România*, Banca Mondială și Comisia Națională pentru Statistică, Bucuresti.
7. * * * 2002, *Recensământul populației și locuințelor*, Institutul Național de Statistică
8. * * * 2007, *Anuarul Statistic al României*.